

112 CLIMATE
TONE***Μεταδίδοντας το Δελτίου Καιρού στην Ελλάδα***

Καλωσήρθατε στη σειρά podcasts του 112, Climate Tone, ένα πρόγραμμα του Οργανισμού NEON για το διεθνές δίκτυο World Weather Network, όπου συζητάμε και διερευνούμε την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της στην Ελλάδα σήμερα.

Στο δεύτερο επεισόδιο της σειράς, ο Σάκης Αρναούτογλου, παρουσιαστής δελτίων καιρού στην Ελλάδα μας μιλά για τα δελτία καιρού μέσα από τη δική του πολύχρονη εμπειρία. Το οπτικοακουστικό υλικό των δελτίων αποτελεί κρίσιμο δείκτη της εξέλιξης του καιρού. Πάνω τους στηρίζεται πολυάριθμο κοινό όχι μόνο για τη διαμόρφωση του καθημερινού προγράμματος αλλά πλέον και για την αποφυγή επικίνδυνων καταστάσεων καθώς οι κλιματικές συνθήκες μεταβάλλονται απότομα διαρκώς.

Το δελτίο καιρού δεν είναι μόνο ένα δελτίο επικοινωνίας με το κοινό. Για μένα είναι κάτι παραπάνω - είναι το αποτέλεσμα της καθημερινής προσπάθειας να αποκωδικοποιήσουμε τις διαθέσεις αυτού που ονομάζουμε φύση.

Παρουσιάζω τα δελτία καιρού στην Ελληνική Δημόσια Τηλεόραση από το 2001.

Ο καιρός για μένα είναι, θα έλεγα, ολόκληρη η ζωή μου. Όσο παράξενο κι αν σας φανεί, θυμάμαι τον εαυτό μου να ασχολείται με τον καιρό από πάρα πολύ μικρή ηλικία, ίσως και από 5 ετών περίπου. Όλα ξεκίνησαν από την αγάπη μου για το χιόνι. Ο παππούς μου ήταν πολύ μεγάλος φυσιολάτρης. Με βοήθησε πολύ μαθαίνοντάς μου για τη λαϊκή μετεωρολογία και πώς μπορούσε αυτή να εφαρμοστεί στη γενέτειρά του, τη Χαλκιδική, όπου για παράδειγμα εκεί οι ισχυρότερες χιονοπτώσεις σημειώνονται με νοτιοανατολικό άνεμο, όπως ακριβώς μου είχε μάθει ο παππούς μου.

Θεωρώ ότι οι ενημερώσεις για τον καιρό είναι εξαιρετικά σημαντικές για ολόκληρο τον πληθυσμό και το να έχω συμμετοχή σε αυτό είναι πολύ μεγάλη τιμή για μένα.

Υπάρχει ένα κεντρικό δελτίο καιρού που μεταδίδεται το απόγευμα και το βράδυ. Υπάρχουν επίσης δελτία καιρού κατά τη διάρκεια των πρωινών και μεσημεριανών εκπομπών κατά τη διάρκεια των δελτίων ειδήσεων.

Όταν οι καιρικές συνθήκες παρουσιάζουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και θεωρούνται επικίνδυνες, μπορεί να χρειαστεί να ενημερώνομαι 24 ώρες το 24ωρο. Ακόμη και στην άδεια μου, ωστόσο, δεν υπάρχει ημέρα που να μην αφιερώνω μερικές ώρες στην εξέλιξη του καιρού.

Στην Ελλάδα, οι πληροφορίες για τις προβλέψεις τις μετεωρολογικές προέρχονται από την εθνική μετεωρολογική υπηρεσία αλλά και από το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Η επιλογή του πού αλλά και του πότε θα δοθεί έμφαση εξαρτάται από την προβλεπόμενη ένταση και διάρκεια των φαινομένων αλλά φυσικά και σε ποιες γεωγραφικές περιοχές προβλέπεται αυτά τα φαινόμενα να εκδηλωθούν.

Η πρόγνωση του καιρού είναι μία πολύπλοκη και απαιτητική διαδικασία που περιλαμβάνει παρατήρηση, ανάλυση, αλλά και επικοινωνία. Γενικά οι μετεωρολόγοι αναλύουν τα δεδομένα που σχετίζονται με τον καιρό, τα μετεωρολογικά γραφήματα, αλλά και τα ατμοσφαιρικά μοντέλα για να κατανοήσουν και να συζητήσουν αποτελεσματικά τις καιρικές συνθήκες.

Τα μοντέλα χρησιμοποιούν γενικά πολλές πληροφορίες που βασίζονται σε παρατηρήσεις όχι μόνο της ατμόσφαιρας, αλλά και της ξηράς και της θάλασσας για την πρόγνωση του καιρού των επομένων ημερών. Αυτή η προσομοίωση δεδομένων παράγει βελτιωμένη πρόγνωση, καθώς βελτιστοποιεί την κατανόηση των εξελισσόμενων καιρικών συστημάτων από τους μετεωρολόγους.

Στο τελικό στάδιο, ακριβώς πριν την παρουσίαση του δελτίου καιρού, ομάδες σχεδιασμού και επεξεργασίας δουλεύουν για την ανάπτυξη γραφικών που αυτά μεταφέρουν τις όποιες καιρικές συνθήκες και τις πιθανές επιπτώσεις τους στο κοινό.

Γενικά, θεωρώ ότι ο ρόλος όσων μεταδίδουν πληροφορίες για τον καιρό είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς πρέπει να εμπνέουν εμπιστοσύνη και αμεσότητα στο κοινό στο οποίο απευθύνονται.

Για παράδειγμα, από την πλευρά μου, το κλειδί -θα έλεγα- στην περίπτωση επικείμενων ακραίων καιρικών φαινομένων που εμφανίζονται ολοένα και πιο συχνά πλέον, είναι, νομίζω, η ψυχραιμία. Τα προγνωστικά μοντέλα είναι πάρα πολύ χρήσιμα εργαλεία, αλλά συχνά συμβαίνει είτε να υπερεκτιμούν ή να υποτιμούν μια καιρική κατάσταση.

Αισθάνομαι λοιπόν μεγάλη ευθύνη απέναντι στο κοινό. Πρέπει να λαμβάνει το κοινό τις πιο ακριβείς πληροφορίες και να κατανοεί τη σοβαρότητα μιας κατάστασης χωρίς να προκαλείται πανικός και ταυτόχρονα να λειτουργεί αυτός που ασχολείται με τον καιρό προληπτικά.

Η κλιματική αλλαγή για μένα σημαίνει ακριβώς αυτό που σημαίνει και για ολόκληρη την επιστημονική κοινότητα. Είναι οι μακροπρόθεσμες αλλαγές στις παγκόσμιες θερμοκρασίες αλλά και σε άλλα χαρακτηριστικά της ατμόσφαιρας. Το κλίμα έχει αλλάξει σε όλη τη μακρά ιστορία της Γης, αλλά αυτή τη φορά συμβαίνει κάτι διαφορετικό. Η ανθρώπινη δραστηριότητα προκαλεί αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας σε υψηλότερα επίπεδα αλλά και ταχύτερα από κάθε άλλη φορά που έχουμε γνωρίσει μέχρι σήμερα.

Ο καιρός στην Ελλάδα δεν αποτελεί φυσικά εξαίρεση και έτσι σύμφωνα και με τα τελευταία στοιχεία από τους κλιματολόγους, η Ελλάδα φαίνεται να ακολουθεί την ίδια πορεία με τις υπόλοιπες χώρες του πλανήτη.

Η γεωγραφική ζώνη που συνδέεται με τον καιρό στην Ελλάδα είναι η εύκρατη ζώνη. Υπάρχουν όμως γεωγραφικές ιδιαιτερότητες στη χώρα μας καθώς έχουμε μεγάλους ορεινούς όγκους, πεδιάδες και θάλασσα. Εδώ, παρατηρούνται επίσης και διάφορα μικροκλίματα και πολλές φορές, ο καιρός μπορεί να διαφέρει ακόμα και μέσα σε λίγα χιλιόμετρα.

Ωστόσο, πολλοί στο εξωτερικό δεν γνωρίζουν ότι η Ελλάδα είναι κάτι περισσότερο από ηλιόλουστα νησιά. Η Βόρεια Ελλάδα βρίσκεται στο ίδιο γεωγραφικό πλάτος με τη Νέα Υόρκη και η ηπειρωτική χώρα έχει σημαντικότερες χιονοπτώσεις κατά τη διάρκεια του χειμώνα, γι' αυτό και διαθέτει 17 χιονοδρομικά κέντρα.

Οι λέξεις-κλειδιά για την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα, θα έλεγα πως είναι: πιο έντονες βροχοπτώσεις, μεγαλύτερες περίοδοι τοπικής ξηρασίας και μεγαλύτερες περίοδοι υψηλότερων θερμοκρασιών κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Η κλιματική αλλαγή βιώνεται σταθερά στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, στη Βόρεια Ελλάδα γενικά, όπου ζω. Παρατηρώ, για παράδειγμα, τη σημαντική μείωση του αριθμού των ημερών με χιόνι, ειδικά από το 2007 και μετά, οπότε υπήρξαν και χρονιές χωρίς καθόλου να χιονίσει στο κέντρο της Θεσσαλονίκης. Δεν μπορώ να ξεχάσω την καταστροφική πλημμύρα της 15ης Νοεμβρίου του 2017 από τις σφοδρότατες βροχοπτώσεις που σημειώθηκαν στη δυτική Αττική και έχασαν τη ζωή τους 24 άνθρωποι. Δε μπορώ επίσης να ξεχάσω και την πολύ-κυτταρική καταιγίδα στη Χαλκιδική τις βραδινές ώρες της 10ης Ιουλίου του 2019, η οποία συνοδεύτηκε, στις περισσότερες περιοχές της χερσονήσου από σφοδρούς ανέμους και σε ορισμένες περιοχές από σφοδρές χαλαζοπτώσεις, ενώ επηρεάστηκαν και αρκετές περιοχές και της κεντρικής και της ανατολικής Μακεδονίας. Επτά άνθρωποι, έξι αλλοδαποί και ένας Έλληνας έχασαν τότε τη ζωή τους. Εκατό είκοσι άνθρωποι τραυματίστηκαν ενώ σημειώθηκαν μεγάλες καταστροφές.

Τα τελευταία χρόνια τα δελτία καιρού, όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και παγκοσμίως, παρατηρούμε ότι έχουν μεγαλώσει σε διάρκεια, δίνουν μεγαλύτερη βάση στη λεπτομέρεια και είναι ένα γεγονός που συνδέεται με τη ραγδαία πρόοδο της τεχνολογίας, και κυρίως με την εξέλιξη των υπολογιστών.

Νομίζω ότι οι περισσότεροι άνθρωποι τα τελευταία χρόνια θέλουν όλο και περισσότερο να γνωρίζουν τις καιρικές συνθήκες που θα επικρατήσουν στην περιοχή τους όχι μόνο για το επόμενο 24ωρο αλλά και γενικά και για τις επόμενες αρκετές ημέρες.

Οι αλλαγές στα πρότυπα επικοινωνίας και η ικανότητά μας πλέον σήμερα να επικοινωνούμε πάρα πολύ γρήγορα, έχουν αλλάξει δραματικά την παραγωγή αλλά και τη μετάδοση των μετεωρολογικών προγνώσεων στους πολίτες. Κάποτε το κοινό μπορούσε να επικοινωνεί μόνο μέσω τηλεφώνου και αυτό δεν είναι πάρα πολύ μακριά ίσως στο χρόνο.

Το κοινό κατ' εμέ θα πρέπει να είναι πάρα πολύ προσεκτικό ως προς αυτά που παρακολουθεί, στα διάφορα μέσα αλλά κυρίως στο internet.

Καθώς διανύουμε και βιώνουμε την κλιματική κρίση, η παρουσίαση των ακραίων καιρικών φαινομένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλάζει συνεχώς. Σίγουρα δίνεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στον καιρό σε σχέση με το παρελθόν.

Τώρα, πηγαίνοντας αρκετά πίσω στο χρόνο – και αυτό ενδεχομένως έχει τη σημασία του, κυρίως όσον αφορά στη διαχρονική ανάγκη των ανθρώπων για την κατανόηση των καιρικών συνθηκών σε καθημερινή βάση. Θα σας έλεγα ότι τα πρώτα μετεωρολογικά ημερολόγια που κυκλοφόρησαν στην αρχαία Ελλάδα ονομάζονταν Παραπήγματα και αναφέρονται στο έργο του Θεόφραστου και χρονολογούνται από τον 5ο αιώνα π.Χ. Ο Δημόκριτος και ο Κόνωνας συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που έγραψαν παραπήγματα.

Τώρα, Παραπήγμα σημαίνει βαλμένο στο πλάι και τα Παραπήγματα πήραν το όνομά τους από τον τρόπο με τον οποίο σημειωνόταν η προς παρατήρηση ημέρα-δίπλα σε κάθε ημέρα υπήρχε μια τρύπα όπου τοποθετούνταν ένας μικρός πάσσαλος και γράφονταν σε πέτρα ή περγαμηνή και κυκλοφορούσαν στην αγορά, ενημερώνοντας τους πολίτες για τις μετεωρολογικές και αστρονομικές προβλέψεις.

Πιο κοντά στις μέρες μας, κατά τις δεκαετίες του 60 και του 70, τα δελτία καιρού χαρακτηρίζονταν από ακατανόητους, θα έλεγα, επιστημονικούς όρους για τους απλούς πολίτες κάθε φορά που οι επιστήμονες της εθνικής μετεωρολογικής υπηρεσίας έπρεπε να ενημερώσουν για τα καιρικά φαινόμενα.

Θυμάμαι τους λίγο μεγαλύτερους σε ηλικία μετεωρολόγους να εκφωνούν ομολογουμένως με μάλλον βαρύγδουπο ύφος τα δελτία καιρού στην κρατική ΕΡΤ αλλά και σε άλλα δίκτυα στα πρώτα χρόνια της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Ο καιρός ως τηλεοπτικό προϊόν εκτός ότι έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, έχει και την εμπορική του αξία.

Έτσι με την πάροδο του χρόνου ο τηλεοπτικός καιρός εξελίχθηκε σε κάποια κανάλια και σε ένα είδους show προκειμένου να μπορεί να προσελκύσει ολοένα και περισσότερους τηλεθεατές αλλά και να λαμβάνει και ένα μεγαλύτερο κομμάτι της διαφημιστικής πίτας.

Η προσθήκη γραφικών με τη χρήση ειδικών εφέ ενσωματώθηκε στα δελτία καιρού για να τονωθεί το ενδιαφέρον των τηλεθεατών αλλά και να αυξηθούν τα ποσοστά τηλεθέασης.

Η χρήση γραφικών έχει σίγουρα συμβάλει θετικά στην επικοινωνία με το κοινό και είναι προφανές ότι τα απλά σύμβολα αλλά και οι πληροφορίες μεταδίδονται τώρα πολύ γρήγορα στον απλό πολίτη που εμφανίζει σταθερά αυξανόμενο το ενδιαφέρον του σχετικά με τα δελτία καιρού. Σε αυτό συμβάλλει πιστεύω και η κλιματική αλλαγή καθώς μας έρχονται ολοένα και περισσότερες ειδήσεις με ακραία καιρικά φαινόμενα από ολόκληρο τον κόσμο.

Σε μένα πράγματι φτάνουν πολλές και διαφορετικές ερωτήσεις από το κοινό, άλλες πιο ειδικές και άλλες λιγότερο ειδικές, μερικές από αυτές είναι ευφάνταστες. Θυμάμαι ότι στο παρελθόν υπήρξε ένας άνθρωπος που μου ζήτησε να κάνω μια τοπική πρόβλεψη μόνο για ένα μέρος του οικοπέδου του. Το θέμα είναι ότι όταν έχεις περισσότερους από 350.000 ακόλουθους στο Facebook είναι αδύνατο να μπορέσεις να απαντήσεις καθένα ξεχωριστά.

Πάμε λοιπόν πίσω στα δελτία καιρού και στη συνεπή επανάληψη του καθημερινού μου προγράμματος.

Ξυπνάω νωρίς το πρωί για να είμαι συγκεντρωμένος και να έχω καθαρό μυαλό. Από τη στιγμή που φτάνω στη δουλειά, κοιτάζω τα δεδομένα των δορυφόρων αλλά και των ραντάρ. Μετά από 6 με 7 περίπου ώρες και αφού περάσω τα όποια δεδομένα και τα στείλω στο στούντιο για να μετατραπούν σε οπτικό υλικό και γραφικά, είμαι έτοιμος για την πρώτη μου εμφάνιση στον αέρα στις 5 παρά τέταρτο

το απόγευμα στην ΕΡΤ3 και τότε είναι η καθημερινή μου προσπάθεια να αποκωδικοποιήσω τις διαθέσεις της φύσης στην χώρα μας.

—

Η σειρά αυτή είναι μια παραγωγή του Οργανισμού NEON στο πλαίσιο του 112, *Climate Tone* για το δίκτυο *World Weather Network*, μια συνεργασία 28 φορέων από όλο τον κόσμο στο πεδίο των εικαστικών τεχνών που αναφέρεται στην κλιματική αλλαγή. Με την υποστήριξη της Frontstage.

—

Νέα ανάθεση από τον NEON για το World Weather Network
Διευθύντρια NEON, Ελίνα Κουντούρη
Υπεύθυνη Projects & Εκθέσεων NEON, Έφη Συρίγου
Επιμελητική Ομάδα: Φάνης Καφαντάρης, Ιωάννα Μίμη, Andrew Spyrou
Σήμα κινδύνου - Σύνθεση: Σταύρος Γασπαράτος
Podcast Audio Production: Μάνος Πατεράκης, Frontstage

NEON © 2022 – 2023

<https://neon.org.gr/gr/>

<https://worldweathernetwork.org/>